

Artikel bragt i Weekendavisen den 27. maj 2005

Frygten fører Holland mod et nej

EU-traktat. Holland har altid været fortalere for det stærkest mulige EU, men alt tyder på et nej til EU-traktaten ved folkeafstemningen på onsdag. En reaktion på en udvikling, der allerede har fundet sted.

Af ANNE METTE VESTERGAARD

HVAD er der sket i Holland? Hvordan kan det komme så vidt, at et nej til EUs forfatningstraktat synes uafvendeligt i det engang så EU-begejstrede land?

Holland har været fortalere for det stærkest mulige EU med stærke fælles institutioner og flertalsafgørelser. Endnu i dag støtter tre ud af fire hollændere op om EU-medlemskabet. Men op til 60 procent af vælgerne tilkendegiver i meningsmålinger, at de vil stemme nej til EUs forfatningstraktat ved folkeafstemningen på onsdag.

Sammenligner man Holland med Frankrig, hvor det også tegner til et nej til EUs forfatningstraktat, er de to lande ved første øjekast forskellige. Holland er atlantisk orienteret og forsvarer en liberal handelspolitik. Den franske skepsis over for USA er derimod legendarisk, og Frankrig forsvarer gerne en mere statsstyret samfundsmodel.

Flere konkrete sager har de seneste år placeret de to lande i hver sin lejr, når der skulle skabes alliancer inden for EU-samarbejdet: Irak, fremtiden for EUs landbrugsstøtte og ikke mindst reformen af EUs vækst- og stabilitetspagt. Holland var en indædt modstander af at give Frankrig og Tyskland en længere snor, end pagten gav mulighed for.

Trods det forskellige udgangspunkt deler de to lande i disse dage den samme skæbne: Det er blevet trendy at stemme nej – ikke mindst blandt de unge, der tager det som en selvfølge, at de frit kan studere og arbejde i andre EU-lande. De ældre, der har oplevet krigen, takker den europæiske konstruktion for, at krig mellem EUs medlemslande i dag er utænkelig.

Men mange unge opdager nu pludselig EU-samarbejdet beskrevet i et samlet dokument. Komplexiteten gør det svært at skelne mellem, hvad der blot er en sammenskrivning af det eksisterende, og hvad der reelt er nyt. Mange kæmper derfor for et nej, fordi de er utilfredse med det eksisterende samarbejde. I Holland er det mest slående eksempel, når Pim Fortuyns højrenationalistiske arvtagere argumenterer mod samarbejdet på asyl- og immigrationsområdet, fordi det hindrer Holland i at føre en mere restriktiv politik end de øvrige EU-lande. I Frankrig forklarer socialistiske Laurent Fabius, at han er imod den del af forfatningstraktaten, der beskriver EUs eksisterende politikker.

Fælles for Holland og Frankrig er også, at frygten for udvidelsens konsekvenser spiller en stor rolle i debatten. Når der tegner sig et nej i kernelande som Frankrig og Holland, er det befolkningens reaktion på politikere, der ikke har formået at give deres visionære bud på udvidelsens nødvendighed. Befolkningerne i det to lande har stedse fået det indtryk, at de nødtvungent blev trukket til truget, og at udvidelsen i sidste ende ville få mærkbare økonomiske konsekvenser.

Hollænderne er bange for at skulle betale en større del af regningen. Franskmændene frygter, at udvidelsen vil føre til, at de franske bønder ikke længere vil kunne malke EUs kasser for landbrugsstøtte. I begge lande er der desuden en frygt for, at man vil tabe kampen om magt og indflydelse i det udvidede EU.

Før EUs store østudvidelse var Holland et stort, lille land i EU. I dag har hollænderne det indtryk, at de ikke længere er med til at træffe de centrale beslutninger, men får beslutninger påtvunget af Bruxelles. Holland er med andre ord reduceret til at være ét blandt mange små EU-lande. Det har hollænderne endnu ikke kunnet forlige sig med.

Før den tyske genforening var Frankrig sammen med Tyskland EUs motor: Nye EU-initiativer kunne skabes, hvis de to lande kunne blive enige – og Storbritannien ikke nedlagde veto. I dag er den fransk-tyske motor forvandlet til en bremse for EU-samarbejdet, og Tyskland er blevet større og mere selvbevidst. Det har franskmændene endnu ikke kunne forlige sig med.

MENS skiftende regeringer i Danmark har haft en offensiv tilgang til EUs udvidelse, har Holland haft en defensiv. Danske politikere har understreget mulighederne, mens deres hollandske kolleger har understreget truslerne.

I Danmark har det politiske budskab til befolkningen været, at udvidelsen var en nødvendighed efter Murens fald. EU havde en moralsk forpligtelse til at hjælpe de nye til demokrati og velstand. Danmark skulle bidrage til denne proces i form af et øget bidrag til EUs budget, men samtidig ville danske virksomheder få nye muligheder for at eksportere og tjene penge.

I Holland er de politiske budskaber under udvidelsesprocessen reelt blevet fastlagt af finansministeren. Derfor har fokus næsten udelukkende været på, hvor stor en del af regningen for udvidelsen Holland ville ende med at skulle betale. Budskabet om EUs store freds- og stabilitetsskabende projekt i Østeuropa blev trængt i baggrunden.

Allerede da den nuværende finansielle ramme for EUs budget skulle forhandles på plads i Berlin i marts 2000, var den hollandske tone aggressiv. Holland kæmpede på én gang for at holde sit bidrag til EUs budget nede og for at holde udgifterne til de kommende medlemslande på et minimum. Historien gentog sig op til topmødet i København, hvor Holland på ny hørte til de mindst generøse, da der skulle afsættes penge til de nye.

Siden har Holland fastholdt sit medlemskab af ”sparebanden”, den gruppe lande der betaler mere til EUs budget end de får retur, og som holder checkhæftet tæt ind til kroppen under de nuværende forhandlinger om EUs budget for 2007-2013. Der argumenteres med, at Holland er det EU-land, der betaler mest til EUs budget i forhold til landets bruttonationalprodukt. En sandhed, de hollandske politikere let kunne have nuanceret ved at understrege, at de hollandske virksomheder tjener stort på deres enorme investeringer i de nye lande og på den fri handel inden for EUs indre marked. 80 procent af den hollandske eksport går til det øvrige EU.

De temaer, der præger den hollandske kampagne – frygten for østarbejdere, frygten for åbne grænser, frygten for tyrkisk medlemskab – har intet med forfatningstraktaten at gøre. Men afstemningen om forfatningstraktaten er blevet vælgernes eneste

mulighed for at forholde sig til en udvikling, der allerede har fundet sted, og som hollænderne ikke bryder sig om. Derfor tyder alt på et hollandsk nej på onsdag.

Anne Mette Vestergaard er Europapolitisk chefrådgiver ved Dansk Institut for Internationale Studier.